

Yunin O.S. Some theoretical aspects of mediation as alternative way of solving civil-legal disputes. In the scientific article the theoretical aspects of mediation, its content and essence are explored. Taking into account experience of foreign countries the role of mediators in the decision of disputes, their status and requirements, to mediators are certain. Conclusions in relation to advantages of mediation and prospects of its distribution in Ukraine are done.

It is underlined, that aspiration of Ukraine to the entry in European Community predetermines the necessity of adaptation of domestic legislation to the European standards. Therefore the important value acquires introduction of the alternative methods of settlement of disputes among which a central place occupies mediation acknowledged by world experience.

It is marked, that procedure of mediation as a method of decision of disputes, alternative to judicial, is wide-spread in world. For today a purview procedure of mediation is enough wide - from the decision of disputes in domestic relations to the multilateral difficult disputes in the commercial and public sphere.

A conclusion is done, that mediation as an alternative method of decision of disputes has the row of advantages, among which above all things confidentiality, economic efficiency, flexibility, informality and assured implementation of accepted decision in the case of successful mediation. Therefore mediation must find wide application both in domestic practice, and normative settlement at legislative level.

Keywords: *mediation, mediator, alternative methods of settlement of disputes.*

Надійшла до редакції 23.12.2016

Смєсова В. Л.

кандидат економічних наук, доцент

Хаустова А. К.

студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 346.7 : 338.46 : 004.65

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІТ-СФЕРИ В УКРАЇНІ: ЗАКОНОДАВЧИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Обґрунтовано практичні та законодавчі проблеми розвитку ІТ-сфери як прогресивної галузі економіки. Проаналізовано перспективи розширення ІТ-діяльності в Україні як виду господарської діяльності та сфери забезпечення її національної безпеки. З'ясовано слабкі місця у нормативно-правовому забезпеченні ІТ-операцій та запропоновано рекомендації щодо його удосконалення.

Ключові слова: *банківська система, економіка, ІТ-аутсорсинг, ІТ-право, ІТ-сфера, інтелектуальна власність, патент, статистика.*

Постановка проблеми. Затвердження ринкових засад функціонування економіки України супроводжується розширенням міжнародного експорту та імпорту товарів і послуг. У свою чергу, прискорення та підвищення ефективності міжнародної економічної діяльності базується на більш широкому використанні сучасних інформаційних технологій. Такі господарські операції як укладання договорів, отримання комерційних пропозицій контрагентів, вирішення банківських та фінансових проблем та ін., на реалізацію яких раніше витрачалось багато робочого часу, зараз вирішуються дуже швидко, навіть не покидаючи офісу.

Відповідно вітчизняна економіка постійно потребує удосконалення та підвищення функціональності наявних електронних технологій, розробки нових ефективних ІТ-систем, які можна було б використовувати для вирішення господарських питань у будь-якій сфері діяльності, що дозволило б Україні підвищити свою конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Основою реалізації зазначених процесів є створення державою відповідної нормативно-правової бази та сприятливих умов для розвитку сучасних інформаційних технологій.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Спроби вирішення проблем розвитку інформаційних технологій, обґрунтування особливостей функціонування ІТ-сфери і аутсорсингу піднімалися такими вітчизняними науковцями як Євтушенко Н. О., Ястребова А. С., Бураков О. С., Мешко Н. П., Костюченко М. К.[1; 3; 7; 8]. Вчені приділили значну увагу визначенню ризиків, недоліків та ефективності функціонування зазначеної сфери. Одночасно з цим, враховуючи те, що ІТ-сфера дуже швидко вдосконалюється та розвивається, швидко відбуваються зміни щодо передачі інформації як у практичній господарській діяльності резидентів України, так і в процесі їх співпраці з іноземними суб'єктами господарювання. Останнє вимагає більш глибоких наукових досліджень нормативно-правового забезпечення використання інформаційних технологій у господарській діяльності України, розробки пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного законодавства з метою його відповідності сучасним економічним реаліям.

Метою статті є обґрунтування економіко-правових проблем функціонування вітчизняної ІТ-сфери, розробка пропозицій щодо удосконалення законодавчої бази врегулювання господарської діяльності з використанням сучасних інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в Україні значний рейтинг у сфері господарської діяльності набирає ІТ-сфера, яка прямо пов'язана з реалізацією економічних відносин у торгівлі, фінансово-кредитних, страхових, юридичних, інвестиційних операціях тощо. ІТ-сфера займає окрему прогресивну ланку підприємницької діяльності як в Україні, так і в багатьох інших країнах світу.

ІТ-операції є вигідними для України, яка займає п'яте місце на ринку спеціалістів у зазначеній сфері, але в останній період обсяг ІТ-ринку в Україні скоротився на 42 % у 2014–2016 рр. порівняно з 2013 р. через економічну

та політичну ситуацію [1].

На жаль, вітчизняні фахівці вважаються найдешевшими на цьому ринку. Вартість їх послуг нижче вартості послуг працівників із Індії, які є найдешевшою робочою силою в ІТ-сфері.

Остання проблема зумовлена недосконалістю вітчизняного законодавства та відсутністю реформ, спрямованих на підтримку і розвиток ІТ-сфери як практичної діяльності, а також навчання спеціалістів у галузі розробки інформаційних технологій. Також це пов'язано із неспроможністю вищих та середньо-технічних навчальних закладів підготувати фахівців найвищого рівня, примітивною шкільною програмою або взагалі відсутністю уроків інформатики. Останнє особливо є характерним для навчальних закладів у сільській місцевості.

Крім того, вітчизняна нормативно-правова база майже не регулює ІТ-сферу, обмежено механізми регулювання ринку ІТ-операцій. В Україні не затверджено довгострокових пріоритетів та напрямів її розвитку, що не сприяє утворенню сприятливого клімату для розвитку та підтримання здорової конкуренції на ньому.

ІТ-сфера розвивається не лише як самостійна галузь економіки України, але і як інструмент реалізації інших її сфер, наприклад, таких як банківська система і фінанси, бюджетна система, виробництво, державне управління, транспорт. Завдяки ІТ-операціям відбувається оптимізація товарних та грошових потоків, реалізація цільових соціальних програм держави. Ця сфера настільки багатоманітна, що її застосування можливе при проведенні будь-якої господарської операції.

Сьогодні ІТ-ринок України представлений декількома великими ІТ-компаніями – EPAM, Soft Serve, Luxoft, Global Logic, а також компаніями, які займаються ІТ-аутсорсингом та частіше за все працюють з метою реалізації інтересів нерезидентів – суб'єктів міжнародної діяльності.

ІТ-аутсорсинг сьогодні вважається новою моделлю ведення бізнесу та господарської діяльності. Робота аутсорсингових компаній полягає в тому, що більш великі підприємства перекладають на них певні функції. Останнє дозволяє зазначеним підприємствам зберігати час та гроші, мати у своєму штаті невелику кількість працівників, які можуть виконувати й іншу роботу в межах своєї компетенції. Це не просто вид партнерської взаємодії, а насамперед стратегія управління компанією. Також більш складною структурою такого типу є субпідрядна діяльність. Остання припускає найом окремого співробітника чи компанії для здійснення функцій генерального підрядника через правову угоду з підрядником цього замовлення, який і є суб'єктом ІТ-аутсорсинга [2].

Із правової точні зору відповідальність за якісне виконання замовлення покладається на аутсорсингову компанію. Незважаючи на обов'язки і відповідальність аутсорсингових компаній, їм не треба мати ліцензії та дозволи для здійснення такої діяльності. Ліцензії повинні отримувати лише такі компанії, в яких основним видом діяльності є працевлаштування у сфері аутсор-

синга. Однак норми ст. 39 Закону України «Про зайнятість населення» стосуються регулювання лише діяльності суб'єктів господарювання, які наймаються для виконання певної роботи за дорученням замовника [3].

Необхідно зауважити, що в Україні немає жодного загального або спеціального законодавчого акта, який би регулював відносини саме у сфері ІТ-діяльності. З одного боку, це робить зазначений ринок саморегульованим, а з іншого – у держави немає нормативних підстав щодо обґрунтування масштабів та розміру правової відповідальності при порушенні зобов'язань у процесі здійснення ІТ-операцій.

Крім того, чітко не визначено правове становище ІТ-права, яке б охоплювало усю специфіку діяльності у сфері інформаційних технологій. Тому частіше за все регулювання зазначених відносин укладається в межах господарських договорів між замовником та виконавцем та регулюється основними вітчизняними нормами господарського та цивільного права, які не є всеохоплюючими.

На наш погляд, значні зміни та покращення в регулюванні діяльності з використанням ІТ-технологій відбулися після встановлення низьких ставок оподаткування в ІТ-сфері із залученням аутсорсингових компаній. Так, для останніх застосовують спрощену систему оподаткування зі сплатою єдиного податку, ставка якого була знижена при внесенні змін до Податкового кодексу України з 1 січня 2016 року з 18 % до 5 %. Однак при цьому система виплати податків залишається непрозорою, і Україна займає майже останнє місце за рівнем складності оподаткування, що не додає багатьом ІТ-підприємствам бажання працювати легально [4].

Ще однією стороною реалізації ІТ-операцій є здійснення розрахунків через електронні платіжні системи. Нещодавно банківською системою України було створено зручні умови для переказу грошових коштів через Payoneer- та Skrill-карти. Однак Постановою НБУ № 386 «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» від 14.09.2016 було запроваджено обмеження щодо кількості виведення грошей із карти та заборона зняття цих грошей у тій валюті, в якій вони на неї надійшли. Тобто це означає, що зняти гроші можна лише у гривнях [5].

На наш погляд, зазначені зміни не сприятимуть активізації розвитку фінансової системи України, оскільки це гальмуватиме обіг фінансових ресурсів та зменшить попит на електронні платежі. В Україні порівняно з іншими країнами світу розвиток банківських операцій вимагає постійного удосконалення і прогресу, однак вітчизняна нормативно-правова база у першу чергу спрямована на поповнення дохідної частини бюджету, а не на створення перспектив подальшого довгострокового розвитку.

Також Верховною Радою України влітку 2016 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг», і 3 листопада 2016 р. було внесено зміни до цього закону, які:

- дозволяють мати документальний обмін в електронному вигляді, який

буде мати таку саму юридичну силу, як і на паперовому носії;

- достатність інвойсу замість великої кількості документів та актів виконаних робіт;
- дозвіл на англomовну документацію без обов'язку перекладу на українську мову;
- електронний підпис замість печатки та особистого підпису;
- дають право експорту інтелектуальної власності [6].

На наш погляд, зазначені доповнення до законодавчих актів України повинні позитивно вплинути на співпрацю вітчизняного малого та середнього бізнесу з іноземними країнами на ринку експорту послуг.

Крім того, ІТ-сфера прямо пов'язана з правом інтелектуальної власності, зокрема, із таким його видом як право на винахід, викладене в Законі України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [7].

На нашу думку, сфера прав на винаходи є дуже суперечливою і частіше за все неефективною щодо захисту інтересів винахідників. Оскільки патент діє лише в тій країні, в якій він був оформлений, то інша держава може перейняти ваш винахід та застосовувати його як власний. Крім того, ще не створено інституту міжнародних патентів між країнами, навіть у співдружніх державах.

У вітчизняній практиці патент є дуже не вигідним, тому що при його оформленні винахіднику необхідно сплачувати значні обсяги грошових коштів, однак бажаного результату можна і не отримати. Тому більшість практиків рекомендують винахідникам спрямовувати кошти на розробку нових проєктів, а не витратити їх на оформлення патентів. Другим варіантом є знаходження іноземних замовників та оформлення патенту в іноземних країнах, особливо, якщо ці країни є розвиненими державами, що мають кваліфікованих фахівців, які зможуть використати чужі інтелектуальні надбання.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що сфера ІТ-права в Україні є нерозвиненою та цілком покладається на добросовісність суб'єктів ІТ-підприємницької діяльності. Нерозвиненість ІТ-законодавства підвищує ризикованість зазначеної діяльності, оскільки існують можливості для нездатності підприємців припинити господарські відносини. Крім того, підвищується ризик неправильного складання контрактів, наявні низький рівень правового захисту інтелектуальних продуктів, низька ефективність взаємодії на міжнародному ринку, низький рівень відповідальності, слабка судова практика у вирішенні таких спорів та ін.

Відповідно необхідно створити систему нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання даної специфічної сфери діяльності. Доцільним буде зведення усіх наявних норм, які регулюють ІТ-сферу, до одного комплексного нормативно-правового акта, тому що шукати норми регулювання у майже усіх законодавчих актах є складним та неефективним. ІТ-операції зараз використовуються майже на усіх рівнях діяльності суспільства та держави, а згодом будуть тільки поширюватися.

При цьому державі необхідно створювати усі умови для того, щоб ІТ-

сфера поповнювала податковими надходженнями бюджетну систему, сприяла внутрішньому державному управлінню, слугувала інструментом оптимізації витрат, контролю, управління, була основою для створення стратегії розвитку, реалізації економічних реформ, економії власних ресурсів та ін. З цією метою необхідно застосовувати практику прогресивних країн світу та створювати власні кваліфіковані кадри.

Якщо ж Україна не буде сприяти комфортним умовам навчання та підвищення кваліфікації таких фахівців та не зможе вигідно для себе застосувати їх працю, то вона втратить потенціал ІТ-фахівців, і вони будуть вимушені працювати за кордоном, реалізуючи економічні інтереси інших країн світу.

Бібліографічні посилання

1. Обсяг українського ІТ-ринку впав на 42 % – IDC [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2016/04/12/589242/>
2. Євтушенко Н. О. Аутсорсинг в діяльності підприємств України: переваги та недоліки використання / Н. О. Євтушенко // Науковий вісник Ужгородського університету. – Сер.: Економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 44–47.
3. Про зайнятість населення : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
4. Ястребова А. С. Предпосылки тенизации оборота сферы информационных технологий и пути его легализации в Украине / А. С. Ястребова, З. В. Терзи // Бізнес Інформ. – 2014. – № 12. – С. 248–253.
5. Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України : Постанова НБУ № 386 від 14.09.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bankboguslav.com.ua/sites/default/files/post-386.pdf>
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення адміністративних бар'єрів для експорту послуг : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58833
7. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
8. Бурлаков О. С. ІТ-аутсорсинг як інструмент оптимізації діяльності підприємств / О. С. Бурлаков // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 90–93.
9. Мешко Н. П. Перспективи розвитку сфери ІТ як провідної інноваційної галузі України / Н. П. Мешко, М. К. Костюченко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Менеджмент інновацій. – 2015. – Т. 23. – Вип. 4. – С. 71–77.

Смесова В. Л., Хаустова А. К. Проблемы и перспективы развития ІТ-сферы в Украине: законодательный и практический анализ. Обоснованы практические и законодательные проблемы развития ІТ-сферы как прогрессивной отрасли экономики. Проанализированы перспективы расширения ІТ-деятельности в Украине как вида хозяйственной деятельности и сферы обеспечения ее национальной безопасности. Выявлены слабые места в нормативно-правовом обеспечении ІТ-операций и предложены рекомендации по его усовершенствованию.

Ключевые слова: *банковская система, экономика, ІТ-аутсорсинг, ІТ-право, ІТ-сфера, интеллектуальная собственность, патент, статистика.*

Smesova V.L., Hkaustova A.K. Problems and prospects of IT-services in Ukraine: legal and practical analysis. Practical and legislative issues of the development IT-area as progressive branch of economic activity were justified. IT-business expansion perspectives as type of economic activity in Ukraine and area of its national security provision were analyzed.

Vulnerable spots in legislative environment of IT-operations were explored and improvement recommendations were suggested.

Ukraine faces range of difficulties which nowadays could be easily overcome by means of modern technologies and inner informational potential. Imperfection of IT-legislation reduces level of economical and national safety and raises risks of income deficiency and business relationship ineffectiveness. Inadequate legal defense and responsibility in the area of intellectual property, weak judicial practice in solutions of given problems leads to setback in scientific and technological activities in Ukraine.

Article discusses necessity of creation economical and legislative conditions` for free development of IT-area on both external and domestic markets. IT-operations should become additional source of budgetary revenue side recharge at all levels, instrument of raising effectiveness of government control and optimization of expenditure, control and administration. More effective usage of informational technologies could become basis for long-term strategy of economic entities development, their implementation of economical reforms and economy of their own internal resources. Recommendations on education of own qualified professionals on basis of advanced countries` practice, development and improvement of statutory acts that addressed to IT-business regulations are suggested in the article to achieve the given objective. Importance and relevance of developing one complex statutory act in the field if IT-legislation is emphasized; that can be powerful instrument in proprietary rights defense.

Keywords: *banking system, economy, IT-outsourcing, IT-legislation, IT-field, intellectual property, patent, statistics.*

Надійшла до редакції 26.12.2016

Юніна М.П.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 347.62

РЕЖИМ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ ТА ЙОГО ПРАВОВІ НАСЛІДКИ

Проаналізовано порядок та підстави встановлення режиму окремого проживання подружжя за законодавством України. Досліджено наслідки застосування такого режиму та проблеми, що виникають при його встановленні. Обґрунтовано думку, що режим окремого проживання подружжя є одним з можливих шляхів збереження шлюбу.

Ключові слова: *режим окремого проживання подружжя, сепарація, наслідки сепарації, правовий режим майна подружжя.*

Постановка проблеми. Сьогодні становище сім'ї в суспільстві значно ускладнене кризовими явищами, які, на жаль, є характерними для сучасної економіки. Значна кількість сімей має значно менші прибутки, ніж це необхідно для нормального життя та розвитку родини, що може стати підставою для знецінення інституту шлюбу, особливо серед молоді. Особливо це стосується молодих сімей в Україні. До основних негативних змін інституту сім'ї можна віднести збільшення кількості осіб, що перебувають у фактичних